

ELŐJÁTÉK

A nézőtéri világítás még nem megy ki, nem jelzi semmi az előadás kezdetét, miközben az istenek a helyükre kászálódnak, a színpad és a szereplők feje fölé. Van, aki alulról mászik, van, aki felülről ereszkedik, van, aki oldalról kúszik. Érzékelnek istenek a nézőtéren át is. Nehézkesek, totyakosak. Civakodnak, nyögnek. Mindegyik hozza az attribútumát, amiről felismerhető. Nehezen találják a helyüket, Zeusz beleül a villámjába, Athéné folyton elveszti a baglyát, Erös és Artemisz összecserélik az ijaikat, Héra lekurvázza Afroditét, Dionüosz persze részeg. Amikor a helyükön vannak, csend. Hosszú csend. Aztán bejön a narrátor, lehetetlen öltözékben. Lehúzza a vetítővásznat, rendezkedik az asztalon. Nem talál valamit.

NARRÁTOR: Kurva élet! Hol van?

Hosszú csend.

KELLÉKES HANGJA: Ott.

NARRÁTOR: Hol?

KELLÉKES HANGJA: Micsoda?

NARRÁTOR: A távirányító.

KELLÉKES HANGJA: Ahol szokott.

NARRÁTOR: Anyád picsájában, ott szokott. Most hol van?

KELLÉKES HANGJA: A te anyádéban, hülye buzi.

NARRÁTOR (az isteneknek): Csináljanak már vele valamit!

ZEUSZ: Mivel mit csináljunk?

NARRÁTOR: Hogy az a...!

Tovább keresgél, morgolódik, Zeusz vonogatja a vállát, a narrátor végre megtalálja a távirányítót. Akkor felkészül, háttal a közönségnek. Majd megfordul, arca lelkesedéstől sugárzó, mint egy termékbemutató.

NARRÁTOR: Hölgyeim és uraim! Köszöntöm önöket körünkben, és köszönöm, hogy ránk áldozzák drága idejük egy elhanyagolható kis darabját... nem elhanyagolható kis darabját... nem elhanyagolható nagy darabját... hogy megnézzék egy rég elholt szerző... nagy szerző... egy... nem elhanyagolható darabját... darabjának kis variációit...

ZEUSZ: Legközelebb egy kormányzóvivőt hívunk.

HÉRA: Vagy vivőnőt.

Héra és Zeusz hajba kapnak.

NARRÁTOR: Cserébe nem ígérhetek mást, csak mindent! Az előadás végére önök tisztában lesznek mindennel! Ha nem, a pénztárnál visszaigényelhetik a jegyek árát. Mármint ha egy hét múlva sem érzékelnek semmit. Akkor. És ezt nyugodtan vehetik garanciának! Nos, lássuk. Az említett darab Szophoklész Ödipusz király című drámája. Néhányuknak talán a Freud Zsigmond ugrik be előbb, rájuk a garancia nem vonatkozik. Most röviden vázolni az említett darabot...

Bekapcsolja a projektort a távirányítóval. Képregény tűnik fel, miközben a narrátor magyaráz, lapozza a képeket, és a fénypálcával mutogat. A képek a dráma felépítését követik, ezért folyton oda-vissza pergeti a képeket.

NARRÁTOR: A darab kissé szószátyár... körülményeskedő... szóval... Volt egy város, Théba. Ez itt Théba. (Nézegeti) Nagy gáz van, a nő vetél, a vetés nem nő. A király Ödipusz, elmennek hozzá a népek. Kart karba öltve. Hogy csináljon valamit. Mert van egy jóslat, hogy régi bűnnek hosszú árnya vetél... vetül a városra. Mert volt egy korábbi király, Ödipusz feleségének korábbi férje, bizonyos Laiosz, akit meggyilkoltak, és meg kéne találni a gyilkost, aki állítólag vígan éli világát Thébában. Ödipusz nyomban nyomozást rendel el... azonnal jósért küld... méghozzá egy vak jósért...! Ez akkoriban még szakmai követelmény volt... a jós meg is érkezik, de nem akar nyilatkozni... elvitatkoznak egy darabig... végül kiböki, hogy a gyilkos nem más, mint Ödipusz... meg célozgat másra is... Ödipusz felkapja a vizet, lokaszté csitítgatja, hogy nem lehet hinni ezeknek a kóklereknek a jóslataiban, mert volt egy másik is, hogy a királyt... az előzőt... azt a Laioszt, a saját fia öli majd meg... ezért kitétek szegény kölköt... milyen komor... Jaj, azt nem mondtam, hogy Ödipusz úgy keveredett Thébába Korinthuszból, hogy ő is kapott egy olyan jóslatot, hogy megöli az apját, és lefekszik az anyjával, ezért kerekelt oldott... merthogy nevelőszülőknél volt... Korinthuszban... de ez csak később derül ki... ez lesz a csattanó... hogy nevelő és nem vér szerinti szülők, hehe... a nyomozás folytatódik... elküldenek egy szemtanúért, aki látta a Lajos gyilkosát... míg várják, jön egy hírnök Korinthuszból, hogy Ödipusz megörökölte a trónt... tudják, mert az ottani király nevelte, de nem nemzette... de bonyolult... mindegy, szóval elég sokáig vacakolnak, míg összerakják... olyan nehéz fejük van ezeknek a görögöknek, szédületes... de végül fényre kerül... derül... vetül... fényre vetül az igazság... igazságra... (Szünet, koncentrált) fény... derül... a... az... a... (Diadalmasan) gázságra! Hogy ő a kitétt kölkök... és a jóslat beteljesült, az Ödipuszi nyírta ki a papát, aztán csinált egy rakás gyereket a mamának... róluk egy másik darab szól... azonos szerző tollából... vagy mijéből... ötletéből... az Antigoné című... (Nézegeti a képeket) Ami utána történik... az nem is olyan... fontos... most... nekünk... (Érdeklődéssel) elég véres... (Nagyot szusszan, majd előre-hátra tekeri a képeket, látjuk lokasztét felakasztva, Ödipuszt kiszúrt szemmel, vakon) Minden világos, ugye? (Végül kinézegette magát, széles mosollyal) Ugye? Nos! A továbbiakban három kis... három gondolat kísérletet láthatnak... hogy mi történik akkor, ha nem teszik ki a szülők Ödipuszt... amikor megtudják a jóslatot...

(Kimenne, de valaki pisszeg a színpad mögött, a narrátor figyel, nem érti, de marad, mintha az a külső valaki a projektor felé mutogatna, erre megfordul, a projektoron pedig, mint egy sugógépen megjelenik a szöveg, a narrátor meg felolvassa:)

NARRÁTOR: „Az elsőben a szülők tudnak a jóslatról, Ödipusz nem, a másodikban a szülők és Ödipusz is tudnak róla, a harmadikban meg senki nem tud semmit. (Te szarvasállat). Viszontlátásra, kedves közönség, és az istenek éltesse magukat!”

A narrátor lemegy a színpadról.

ELSŐ VARIÁCIÓ

Csend. Az istenek fészkelődnek. Halkan kérdezzetik egymást, vonogatják a vállukat, forgatják a fejüket. Bejönnek a szereplők, Iokaszté, Laiosz, Ödipusz, Kreon. Elfoglalják a helyüket egy asztal körül, esznek. Kreon az ajtófélfát támasztja, és a körmét piszkálja egy bicskával. A kar tagjai már a nézőtéren vannak. Bejön a vak jós, a rivalda szélére botorkál.

JÓS: Théba népe! Ős Kadmosz friss hajtásai! Készüljétek...! Áldozatok...! Hamarosan bekövetkezik a fertelem, elhossa a dögvész, az eleven ág elhervad, rút, fekélyes felleg árnya telepszik házainkra, asszonyaink holtakat hoznak a világra...

KARVEZETŐ (a közönség soraiban ül, feláll): Mit beszélsz, vénember? Miért nehezíted szívünket szorongással? (Int a kórus tagjainak) Mire való ez?

KAR (szintén a közönség soraiban ülnek, az intésre felpattannak, egymás szavába vágva): Mit beszélsz? Miért nehezíted szívünket a szorongással! Szenilis már. Hülye. Vénember! Mire való ez? Vén hülye!

JÓS: Meglássátok! Majd meglássátok!

Ödipusz értetlenül nézi a jóst és a szüleit, Iokaszté mereven bámulja a tányérját, Laiosz ingerülten felpattan.

LAIOSZ: Tüntessétek már el innen! Mégiscsak tűrhetetlen!

Szolgák jönnek be, kivonszolják az öreget, aki közben kiabál.

JÓS: Halljátok szavam! Kadmosziak! Eleven ág... fekélyes felleg...

LAIOSZ: Ez kibíratatlan!

ÖDIPUSZ: De miért csinálja ezt? Miről beszél?

LAIOSZ: Fogd be a szád! Egyél!

ÖDIPUSZ: Nem kellene egyszer legalább végighallgatni...?

IOKASZTÉ: Nem hallod, mit mondott apád?

ÖDIPUSZ: Talán fontos lehet...

LAIOSZ: Hallgass!

ÖDIPUSZ: Anyám!

LAIOSZ: Ez az! Kérdezd csak anyádat.

IOKASZTÉ: Szemét!

ÖDIPUSZ: De hát miért?

LAIOSZ: Kíváncsi vagy, miről beszél a vénember? Kérdezd csak anyádat!

ÖDIPUSZ: Anyám?

Iokaszté legyint.

LAIOSZ: Kapaszkodj a szoknyájába... Bújj az ölébe... bele, az ölébe bele...

IOKASZTÉ: Laiosz!

LAIOSZ: Mit teszed magad? Mit?

IOKASZTÉ: Megőrjítesz! Hát szerinted én nem... én nem...?

LAIOSZ: Ó, igazán?

ÖDIPUSZ: Apám! Anyám! Miért?

IOKASZTÉ: Hallgass, hallgass el, te...

ÖDIPUSZ: Én csak... (Az anyjához lép, meg akarja fogni a kezét)

IOKASZTÉ (ellöki a kezét): Hozzám ne érsz! (Kirohan)

LAIOSZ (belevégja a szalvétát a tányérba): Az isten bassza meg, hogy egy ebédet sem lehet már nyugton megenni ebben a kibaszott házban! (Feláll, kimegy ő is)

Ödipusz egyedül marad. Leül. Feláll. Odamegy Kreonhoz.

ÖDIPUSZ: Bácsi...

KREON: Öcskös?

ÖDIPUSZ: Mi ez az egész? Mi folyik itt? Te érted?

KREON: Hát, azt mondanám, zátonyra futott a házasságuk.

ÖDIPUSZ: De mintha engem is gyűlölnének.

KREON: Te vagy közöttük a kapocs. Kettejük vére benned egy.

ÖDIPUSZ: És ez a jós? Amikor idejön, mindig mindenki kiborul...

KREON: Puskaporos hordó ez a ház. Robban minden szikrától.

ÖDIPUSZ: Ennyi lenne csak?

KREON: Valószínű.

ÖDIPUSZ: És régebben? Régebben még szerették egymást. Nem?

KREON: Úgy tűnt, igen.

ÖDIPUSZ: Úgy emlékszem... régebben anyám becézgetett... apám a nyakában vitt...

KREON: Nagy vagy már.

ÖDIPUSZ: Nagy. Igen.

KREON: Férfisorba értél. Házasodhatnál akár. Nem gondoltál még rá?

ÖDIPUSZ: Nem.

KREON: Sok mindent megoldana. Elhagyhatnád ezt a kígyófészket.

ÖDIPUSZ: Az. Az. Kígyófészkek. Hallom őket éjjelente. Már nem szeretkeznek, hanem gyűlölködnek. Sziszegnek. Fojtottan, fel-

felsikoltva. A szeretkezés és a gyűlölködés hangjai olyan hasonlóak. Sokáig hittem, a kék elfúló jajkiáltásait hallom... aztán rájöttem, rájöttem, hogy veszekszenek... hogy a hangok nem egymást keresik, hanem nyilak, a másik torkának szegezett mérgezett nyilak...

KREON: Miből jöttél rá?

ÖDIPUSZ: Anyám egyszer kirohant közben... fel volt öltözve...

KREON: Leskelődtél?

ÖDIPUSZ: Igen. Kénytelen vagyok. Nem mondanak nekem semmit. Soha nem is mondtak... csak érzem, távolodnak tőlem. Állok a parton és nézem, hogy távolodik a hajó... terhe az apa szeretete... az anya gyengédsége... Leskelődtem mindig... kémkedtem... hátha megértem, mit várnak tőlem... vagy hogy miért haragszanak rám...

KREON: Szar ügy.

ÖDIPUSZ: Az. Szar. (Kimegy)

KARVEZETŐ: Kreon!

KAR: Kreon! Kreon!

KARVEZETŐ: Gondoltál már arra, milyen lehet királynak lenni?

KREON: Mit kérdezed? (Szünet) Persze hogy gondoltam rá.

KARVEZETŐ: És mire jutottál, ó, Kreon?

KAR: Mire jutottál, KREON, mire, Kreon?

KREON: Nehéz mesterség.

KARVEZETŐ: Ó, igen. A király vállát súlyos felelősség nyomja... népe jóléte, az istenek pártfogása... elleneinek félelme... mind tőle függ.

KREON: Ja.

KARVEZETŐ: Nehéz feladat. A legrátermettebbek is összeroskadnának alatta...

Kreón: Ja.

KAR: Ja! Ja! Ja!

KARVEZETŐ: És ha a legrátermettebb összeroskadt...

KREON: Igen...?

KARVEZETŐ: Akkor a következőnek kell átvennie...

KREON: Igen...?

KARVEZETŐ: A súlyos terhet...

KREON: Igen...?

KARVEZETŐ: Aki talán még rátermettebb is, mint elődje volt...

KREON: Igen...?

KARVEZETŐ: Van ez a vak jós is...

KREON: Igen...?

KARVEZETŐ: Igen.

KAR: Igen. Igen. Igen.

(A karvezető leül, leülnek a kar tagjai is)

KREON (kis gondolkodás után): Eh... nyugős história. (Kimegy)

Bejönnek a szolgák, leszedik az asztalt, és megágyaznak rajta. Bejön lokaszté, átöltözik, krémezi az arcát, dekoltázsát, a karját.

Közben bejön Laiosz is, vetkőzik, néha lopva lokasztéra néz. lokaszté nem néz rá. A szolgák kimennek. lokaszté némán lefekszik, a paplant felhúzza, a kezét keresztbe teszi a mellén. Lefekszik Laiosz is, ő a két kezét a farkára teszi, mint szabadrúgáskor a focisták.

Közben Ödipusz beoson, és oldalról leskelődik, hallgatózik. Csend.

LAIOSZ: Te el szoktad képzelni?

IOKASZTÉ: Ne kezd megint!

LAIOSZ (rövid csend után): Én el szoktam.

IOKASZTÉ: Nem vagy normális!

LAIOSZ: Összefonódva... ringva.

IOKASZTÉ: Megőrjítesz...

LAIOSZ: A legrosszabb, amikor te vagy felül... és a csipőd úgy vonaglik... úgy... emlékszel még...?

IOKASZTÉ: Nem! Nem emlékszem semmire!

LAIOSZ: És azok a hangok... Mélyről... a gyomrodból...

lokaszté kétségbeesetten felhördül.

LAIOSZ: Borzalmas ez. Borzalmas. (Szünet) Néha azt szeretném, bár már... lennék túl rajta...

IOKASZTÉ: Aludj, aludj! Csak egyetlen éjszakát tudnánk... kérlek...

LAIOSZ: Hogy inkább én magam... a saját kezemmel... és akkor talán... talán... talán te sem... ti sem... ha én, a saját kezemmel...

IOKASZTÉ: LAIOSZ! Kérlek!

LAIOSZ: Habár neked nem lenne ellenedre, igaz? Hiszen olyan szép... fiatal...

IOKASZTÉ: Őrült vagy! Őrült! Tudod, mire emlékszem? Tudod, mire? Semmire! Az undorra... a torkomban, az orromban, a szívemben, már a lelkemben is... csak a fertelem... az undor... betölt... és a rettegés... hogy te, hogy te... a te véred... ó, régebben mennyire... milyen rettenetesen félttem... hogy elveszítelek...

LAIOSZ: És már nem?

IOKASZTÉ: Már nem... már az sem... undorodom tőled is... a gyanúsítgatásaidtól... már semmim sincs... már semmim...

LAIOSZ: Neked nincs semmid?

IOKASZTÉ: Nekem. Nekem nincs.

LAIOSZ: Van jövőd. Nekem nincs... csak a sír... De neked... egy odaadó, ifjú hitves oldalán...

IOKASZTÉ: Hagyj békén, hagyj békén, hagyj békén, hagyj békén...

LAIOSZ (áthengeredik hozzá): Kinek tartogatod magad? Ha? (Durván tapogatja, fogdossa) Kivé lesz ez a selymes bőr, kit ölelnek

ezek a KARok... ő, és kin lovagol majd ez a csipő... és kit fogad be az a mély... sós... szakadék... ki vész el benne...?

IOKASZTÉ (sír, védekezik): Laiosz, ó Laiosz...

Ödipusz óvatlan mozdulatot tesz, megreccsen valami, a pár felneszel. Laiosz felül, lokaszté felpattan, felcsúszott hálóingben rohan Ödipusz rejtekhelye felé. Ödipusz eloson.

IOKASZTÉ: Ki van ott? Gyere elő, gyere elő, te mocsok... Látni akarsz? Te is kérsz belőle? Gyere, adok, gyere, kapsz belőle...

Gyere elő, gyere, gyere elő... te fattya a fertelemnek...

LAIOSZ (felpattan ő is): Megmondtam, én megmondtam... A nyomodban koslat... hívod, búvölöd... aljas ringyó... hát ember vagy te?

IOKASZTÉ: Gyűlöllek... gyűlöllek...

lokaszte üvöltve kirohan a szobából, Laiosz reszketve áll egy darabig, aztán megfogja az ágyneműt és kimegy, az ágyneműt maga után vonszolja. Kis idő múlva szolgák jönnek be, megterítenek. Bejön Kreon és Ödipusz, leülnek az asztalhoz, esznek.

KREON: Jól telt az éjszaka?

ÖDIPUSZ: Nem. A tied?

KREON: Megint...?

ÖDIPUSZ: Megint.

KREON: És, mi volt?

ÖDIPUSZ: Anyám üvöltve kirohant.

KREON: Cöcöcö.

ÖDIPUSZ: Majdnem észrevettem.

KREON: Nyűgös história.

ÖDIPUSZ: Én már nem tudom, mit csináljak. Nem lehet tőlük aludni... állandóan cirkusznak... napközben meg...

Bejön Laiosz és Iokaszte, két különböző oldalról. Mogorvák. Leülnek enni. Nyomasztó, feszült csend.

ÖDIPUSZ: Mérgezik a levegőt... az ember lelkét...

IOKASZTÉ: Miről beszélsz, te!

ÖDIPUSZ (morog): A szelekről...

LAIOSZ: Bár az ételre is gondjuk lenne...

KREON: Sógor, sógor... Mire való ez... Király vagy... első az emberek között...

LAIOSZ: Bár lennék első a férgek között... lelki sekély... viskólakó...

KREON: De király vagy...

LAIOSZ: Az vagyok. Igen.

KREON: És a király válla súlyos terhet hordoz... népe jóléte, az istenek pártfogása... elleneinek félelme múlik rajta...

LAIOSZ: Hagyj már lógva... Mióta érdekel téged a politika?

KREON: Én csak... Semmi. Semmi.

IOKASZTÉ: Édes öcsém, a király válla nem mindig elég széles...

LAIOSZ: Ellenben a királynő... szívével... oda befér bármi...

lokaszte feláll, kimegy.

LAIOSZ (utánakiabál): Hogy másról ne is beszéljünk.

ÖDIPUSZ: Apám...

LAIOSZ: Ne szólj hozzám...

ÖDIPUSZ: Mi van veletek... Lassan már lélegezni sem lehet ebben a házban...

LAIOSZ: Ne szólj hozzám!

ÖDIPUSZ: Aludni már rég nem lehet...

LAIOSZ: Ne szólj!

ÖDIPUSZ: Minden éjjel felveritek a házat...

LAIOSZ (felpattan, üvöltve): Hallgatózol? Leskelődöl? Kutakodol? Érdeklődöl?

ÖDIPUSZ (ő is feláll): Hallani zárt ajtók mögött is... akkora cirkuszt csináltok... (Az asztalra csap) Tudni a KARom, miért!

LAIOSZ: Nyughass!

ÖDIPUSZ (kiabál): Elegendem van ebből... Ölitek egymást... elsorvad mellettek minden... mérgezték az életet... fekély vagytok a világ testén...

LAIOSZ: Elhallgass!

ÖDIPUSZ (elindul felé): Rólatok beszélt a jós! Erről a fékevesztett gyűlöletről... ami túlnő rajtatok... burjánzik, betölti a házat...

mindent... benneteket már felfalt, most jövök én... az én lelkemet emésztitek... a gyűlöletnek táplálék kell... friss lélek... engem akartok, igaz? Engem akartok felfalni!

LAIOSZ: Szerencsétlen! (Kirohan)

ÖDIPUSZ (Kreonnak): Tele velük a... mindenem!

KREON: Hát, szó se róla... nyűgös história...

ÖDIPUSZ: Most mondd meg, hát nincs igazam...? (Kreon bólogat) Rohangálnak itt összevissza... Rikoltoznak, vijjognak.

Gyűlölködnek. Szétrohad itt minden... szétrohasztanak mindent...

KREON: Pedig a király, a királyi pár vállán nagy felelősség nyugszik.

ÖDIPUSZ (elgondolkozva): Igen. Nem is tudom, mikor fogadta utoljára a vének tanácsát...

KARVEZETŐ (feláll): Lassan egy éve már.

ÖDIPUSZ: Egy éve... és itt van ez a vak jós is...

KAR (a karvezető intésére): Itt van, itt van!

ÖDIPUSZ: Valami készül... valami, amit a király elhárítani képtelen... Hogy is mondta az öreg? Fekélyes felleg árnya telepszik ránk... rám... Rám telepszik! Nincs kedvem enni... élni... ölelni... nem tudok szeretni, szeretgetni... szeretkezni... Miféle öntőforma az anyai öl... hogy ilyen torz... csorba anyagot szül... kinnal gyűri... préseli... és miért? Ez volna a cél, valóban ez? Csak ennyi? Vagy nincs is cél... Anélkül bukta a világra az eleven, nyűszító anyagot, mert nem tehet mást...? Ha pina, szüljön...? Ennyi?

KREON: Jól vagy, öcskös?

ÖDIPUSZ: Nem. Nem vagyok jól. De jól leszek. Jól. (Kimegy)

Kreon még ácsorog egy darabig, aztán kimegy ő is. Csend. A színpad üres. Feszült csend. Az istenek figyelnek. Várakozás. Ha eddig volt valami kis zaj (jó volna, ha volna, madarak, szél, kabócák, bármi), elhallgat az is. Várakozás. Aztán üvöltő hangok, sikoltozás.

LAIOSZ (ordít, sikít): Vigyétek innen ezt az örültet! Segítség... valaki! Valakiii!

IOKASZTÉ (sikoltozik, nem tüdőből, gyomorból, a sikolyok között kiabál): Menj innen, menj innen... Hagyd... Hagyd őt! Hagyj! Hagyj engem!

lokaszte és Laiosz berontanak, tágra meredt szemmel nézik egymást, összeütköznek, ellökik a másikat, kétfelé futnak, megint összeütköznek, összeölelkeznek, megint szétválnak, végre megállnak középen, néznek körbe, honnan érkezik a támadás. Ödipusz

bejön, kezében hosszú furkósbot. Nagyon uralkodik magán. Lassan jön, a szüleit bámulja, akik bűvölnen nézik, mint egerek a kígyót. Lassan közelít.
IOKASZTÉ: Kisfiam... Kicsi fiam...
Ödipusz közelít.
LAIOSZ: Végre... végre...
IOKASZTÉ: LAIOSZ, ne...! Fuss...
LAIOSZ: Jobb lesz így... jobb így...
Iokaszté Ödipusz elé áll, aki durván félrelöki, aztán fejbe csapja Laiosz, aki nem védekezik, nem menekül.
LAIOSZ (míg összecsuklik): De jó... de jó...
Iokaszté sikoltozni kezd megint, Laioszhoz megy, rárokskad, öleli, emeli.
IOKASZTÉ: Édes... édesem... nézz rám, nézz rám... még egyszer... édesem... add a kezéd... (Felemeli Laiosz kezét, és a mellére teszi) Érzed? Érzed még? Én érzem... érzek... (Lovaglólásban Laioszra ül, elkezd mozgani a csípőjét, két kezével Laiosz két kezét tartja a mellén) Édesem... édesem... elmész, édesem...
LAIOSZ (mosolyog): Jó... jó... (Meghal, Iokaszté nem hagyja abba a mozgást)
Ödipusz nézi őket, aztán leveszi az apja fejéről a koronát, a fejébe csapja, majd derékon kapja az elcsendült Iokasztét, az asztalhoz viszi, mint egy zsákot, lesöpri a terítéket, rádobja, szétfeszíti a lábait, közéjük áll és megdugja.
Sötét.

MÁSODIK VARIÁCIÓ

Világos. A színpad üres, a szereplők már lementek a színről. Bejön a narrátor, összesöpri a cserepeket, újra megteríti, csapkod, ingerült, közben morog.

NARRÁTOR: Mindig ez van... Előadás, azt mondják... Magaskultúra, azt mondják... Aztán mi lesz belőle? Trágárkodás. TaKARítás. Cipekedés... Mint egy kupiban... még jó, hogy kotont nem kell... Egy ilyen tanult ember, mint én... mint egy utolsó trógerrel, úgy... (A közönségnek) Maguk meg miért nem mennek ki? Nincs jobb dolguk? Nézni a más ember nyomorát... megaláztatását... (Felveszi a furkósbotot a földről, forgatja) Fura ízlés... beteges... ez a világ valahogy olyan beteges, nem gondolják? (Elindul kifelé, visszaszól) Maguk is betegesek. (Kímegy)
Bejönnek a szereplők, Iokaszté, Laiosz, Ödipusz, Kreon. Elfoglalják a helyüket egy asztal körül, esznek. Kreon az asztalnál ül, olvas, úgy eszik. A kar tagjai már a nézőtérre vannak. Bejön a vak jós, a rivalda szélére botorkál.
JÓS: Théba népe! Ős Kadmosz friss hajtásai! Készüljétek...! Áldozatok...! Hamarosan bekövetkezik a fertelem, elhozza a dögvéset, az eleven ág elhervad, rút, fekélyes felleg árnya telepszik házaikra, asszonyaink holtakat hoznak a világra...
KARVEZETŐ (a közönség soraiban ül, feláll): Mit beszélsz, vénember? Miért neheztel szívünket szorongással? (Int a kórus tagjainak) Mire való ez?
KAR (szintén a közönség soraiban ülnek, az intésre felpattannak, már szólónak): Mire? Mire való? (De Laiosz közbevág)
LAIOSZ (a karnak): Kuss!
A kar és a karvezető megszeppenve leülnek.
LAIOSZ (a jósnak): Gyere csak, haverom. (Az asztalhoz kormányozza a vak jóst, leülteti, tölt neki, terítékért int a szolgálknak) Sose törődj velük. Csahos kutyák... nem harapnak. Csak bosszantóak... Rég nem jártál felénk...
JÓS (fennakadt szemmel): A víz dögvésszel fertezett lesz, saját mocskát issza a nép, a levegő is mérgezett, porral, savanyú szennyel teli, fertelmes zajok... parázna képek... kísértik az embert mindenütt... fémes testű szörnyetek lepik el a földet... emésztik a lelket... lesz egy... szelence... doboz... ezerszer átkozott... házioltárokon álló szörnyeteg... lelkeket fal... szikkaszt... perzsel... időt, erőt...
ÖDIPUSZ: Mi van, öreg, elcsaptad a hasad?
LAIOSZ: Ki asztalomnál ül, udvariatlan szóval ne illesd, királyfiam!
ÖDIPUSZ: Ez az én asztalom is, királyapám.
LAIOSZ: Lófasz a seggedbe! Az a tied.
IOKASZTÉ: Laiosz!
LAIOSZ: Hoppá, elnézést, királyasszony. Megkövetlek, királyfiam, természetesen mindenben osztozunk. Közös mindenünk.
ÖDIPUSZ: Nem unod még, apa?
IOKASZTÉ: Durva vagy, Laiosz. Nézd szegény öreget.
JÓS: És a nép húst eszik, de tudást fogyaszt... emésztetlen, emészthetetlen tudást...
LAIOSZ (kitéssékeli a jóst): Jól van, jól van. Köszönjük, hogy beugrottál. Gyere máskor is.
JÓS: Meglássátok! Meglássátok! Kadmosz népe, készülj... (Kibotorkál)
LAIOSZ: Műsoros vacsora.
Kreon felvihog, senki más nem nevet. Kreon tovább olvas.
ÖDIPUSZ: Csinálni kellene valamit az öreggel. Felizgatja a népet.
LAIOSZ: Mire gondolsz? Őlessem meg?
ÖDIPUSZ: Nem, nem arra gondolok, hogy ölesd meg. De azért nem kellene... bátorítanod.
LAIOSZ: Bátorítom! Még ilyet! Talán én hívom ide, hogy a fejünkre olvassa a jövőnket?
IOKASZTÉ: A jövőnknek semmi köze sincs ehhez a vénemberhez.
LAIOSZ: Hoppá. Természetesen. Nőmnek igaza van. Jut eszembe, nekem nincs is jövőm. A vén vészmadár szerint, természetesen.
ÖDIPUSZ: Kikészítet magad, apa.
LAIOSZ: Ó, igen. Én vagyok a hibás. Magam vonom fejemre, ha sorscsapás ér. Hiszen meleg, családi körben élek. Mélyen szánt az

élet eke... Zúg az éji bogár, nekimegy a falnak... Csak az a baj, hogy kissé túl meleg. Túl meghi... ez a kör. (Háromszögszerű kört mutat) Túl sok itt a test. Főleg, ha mindnyájan esznek... egy-egy szárnyat, combot nyújtanak a kicsinyeknek...

IOKASZTÉ: Megint ittál?

LAIOSZ: Lebuktam? Lebuktam.

IOKASZTÉ: Mindig iszol. Nem kellene. Tönkreteszed magad.

LAIOSZ (utánozza): Tönkreteszem magam...

ÖDIPUSZ: Apa... miért kell mindig... ezt csinálnod?

LAIOSZ: De mit csinálok? Csak próbálok szórakoztató lenni. Igazán sajnálom, ha erőfeszítéseimet nem koronázza siker. Majd koronázza másét, igaz, Ödi?

IOKASZTÉ: Beletébolyulsz ebbe. Mindannyian ismerjük azt az ostoba jóslatot. Mindenki mindent tud... Képtelenség az egész. Ne emészd magad!

ÖDIPUSZ: Már a pusztá feltételezés is...

LAIOSZ: Igen, fiam?

ÖDIPUSZ: A pusztá feltételezés is beszennyez. Szégyennel fekszem, bűntudattal kelek... Én annyira igyekszem... úgy tenni, mintha ez nem lenne... ez a szörnyű jóslat.

IOKASZTÉ: Butaság. Képtelenség az egész.

ÖDIPUSZ: De ha naponta, ha a nap minden órájában, minden percében emlékeztetsz rá...

LAIOSZ: Mert a nap minden órájában, minden percében emlékszem rá... Beszélnem kell róla. Beszélnem. Mert ha bennem marad, szétrág... Így legalább... mintha uralnám... a szavak pórázán tartanám...

IOKASZTÉ: Badarság. Így lesz a lehetőségből valóság.

ÖDIPUSZ: Akkor segíts nekem. Hogy elviselhetőbb legyen.

LAIOSZ: Hogyan?

ÖDIPUSZ: Mert ez a vád, ezek a vádak... Célzások és találatok... Beszéljünk róla nyíltan...

IOKASZTÉ: Istenek, mennyit lekiznek a férfiak.

LAIOSZ: Nyíltan? Jó, legyen.

IOKASZTÉ: KREON, menj ki!

KREON: Miért menjek ki?

LAIOSZ: Miért menjen ki?

IOKASZTÉ: Hogyan miért?

LAIOSZ: Miért, ha képtelenség az egész?

ÖDIPUSZ: Mert ez a tudás mérgez. Sorvaszt. Emészt. Ne tedd ki ennek a bácsit!

IOKASZTÉ: Jó. KREON marad. Te meg, Laiosz, befejezed a kellemetlenkedést. És most együnk. Kihűl.

KREON: Akkor maradok?

IOKASZTÉ: Maradsz.

KREON: Komolyan mondom, külön főzetek magamnak... elegendem van ebből a ti kis titkoktóból. Megfekszi a gyomromat.

LAIOSZ: Nekem meg elveszi az étvágyamat... a létvágyamat... Hehe.

Laiosz feláll, kimegy.

KREON (utánaszól): Lemegyünk a folyóra pisztrángozni?

LAIOSZ: Jó, menjünk.

Kreon is feláll, kimegy. Iokaszté és Ödipusz esznek tovább.

ÖDIPUSZ: Anya...

IOKASZTÉ: Ugye, milyen finom? Az ecethez remekül illik a babér...

ÖDIPUSZ: Csinálni kéne valamit... apával.

IOKASZTÉ: Eddig szurokfűvel csinálták meg csomborral. Úgy se rossz, de így finomabb.

ÖDIPUSZ: Bele fog örülni.

IOKASZTÉ: Extravagánsabb.

ÖDIPUSZ: Szerintem vagy ne beszéljünk róla egyáltalán...

IOKASZTÉ: Egyetértek.

ÖDIPUSZ: ... vagy beszéljük meg, nyíltan. (Szünet) Igen. Te nem akarsz beszélni róla. Talán ez a bölcsebb. De ő folyton... kerülgeti... mint a tériszonyost a leszakadó mélység... vonzza... csábítja...

IOKASZTÉ: Mig végül beleesik.

ÖDIPUSZ: Igen. Bele. És akkor velünk mi lesz?

IOKASZTÉ: Megsiratjuk, eltemetjük, elfelejtjük.

ÖDIPUSZ: Anya... hogy lehetsz ilyen... cinikus.

IOKASZTÉ: Milyen legyek szerinted? Tépjem meg a hajam? Szaggassam meg a ruhám? Toljam ki a szemem? Menjek világgá? Kössem fel magam?

ÖDIPUSZ: Nem... azt ne...

IOKASZTÉ: Mert egyszer valami jós azt mondta, olyan fiút szülök, aki megöli az apját, és a szeretőmmé lesz... És tényleg, szültem egy fiút... Szépet, okosat, kedveset... szelidet. És hogy ez a fiú... badarság.

ÖDIPUSZ: Apa nem így gondolja.

IOKASZTÉ: Apád nagyon jól tudta, mit csinál. Elkerülhette volna az ágyamat.

ÖDIPUSZ: Lehet, hogy... nem bírta. Gyönyörű nő vagy.

IOKASZTÉ: Te édes.

ÖDIPUSZ: Próbálok elképzelni. Beleélni magam. Van egy gyönyörű, kívánatos feleségem. Szeretem őt, akarom őt. És akkor azt mondja egy jós, hogy fiút nemzek vele, aki megöli engem, és utána átveszi a helyem az oldalán. Az ölében. Azt hiszem, megrettennék.

IOKASZTÉ: Hát, ő inkább részegnek tűnt.

ÖDIPUSZ: Örölnék... a vágy és a rettegés között.

IOKASZTÉ: ... és igen harciasnak... kivont szablyával vette be... az ellenséges állásokat...

ÖDIPUSZ: Talán a félelem démonjával küzdött...

IOKASZTÉ: ... és utána is, mindig... szilárdan állt a talpán... (Felnevet) Igazából egyszer sem feküdtünk le...

ÖDIPUSZ: Ezt meg hogy érted...? Nem is ő az...

IOKASZTÉ: Jaj, te csacsi. De ő. Csak mindig állva dugott meg. És részegen.

ÖDIPUSZ: Értem.

Rövid csend.

IOKASZTÉ: Hát, én elteltem. Megyek, lefekszem.

ÖDIPUSZ: Jó.

lokaszté kimegy. Ödipusz csendben ül az asztalnál egy darabig, aztán feláll. Tétován, bizonytalanul elkezd játszani, hogy állva szeretkezik valakivel. Egyre hevesebben mozgatja a csípőjét, karja mintha súlyt tartana stb. Végül egészen belejön, kivörösödik. Aztán abbahagyja, zavarba jön, leül. Csend. Bejön Laiosz.

LAIOSZ: Királyfiam!

ÖDIPUSZ: Miért gúnyolsz folyton?

LAIOSZ: Én? Gúnyollak? Király vagyok? Igen. Fiam vagy? Igen.

ÖDIPUSZ: Jobban szeretem, ha nevémen szólítasz. Mint régen.

LAIOSZ: Majd igyekszem.

ÖDIPUSZ: Fogtál valamit?

LAIOSZ: Hogyne... megfogtam az isten lábát.

ÖDIPUSZ: Ez most megint mi?

LAIOSZ: Nem is tudom. Vicc?

ÖDIPUSZ: Soha nem válaszolsz csak úgy, egyszerűen...

LAIOSZ: Szellemes ember vagyok. Kísértetjárta.

ÖDIPUSZ: Már... mintha minden szavad célzás volna... Mintha másról se... Mintha mindenről az jutna eszedbe.

LAIOSZ: Mert mindenről az jut az eszembe.

ÖDIPUSZ: És nem is a célozgatás... hanem a gyanúsítás! Hogy te feltételezed rólam!

LAIOSZ: Nem én. Apolló jósdája. És ki vagyok én, hogy kétségbe vonjam egy isten szavait?

ÖDIPUSZ: Ember vagy!

LAIOSZ: Igen. Gyenge és gyarló.

ÖDIPUSZ: Ez nem igaz.

LAIOSZ: Te meg szegény fiam...

ÖDIPUSZ: Bűnben fogantam, mi? Hordozom a borzalmas bűnt... (Hodonászik) hú-hú-húha... amit ugyan még el sem követtem, de azért már vezeklem... Micsoda... elvetemült logika! Ez nem méltó hozzánk, ez a primitív... barbár... európai gondolat... A mi isteneink józanok... Világosak... ez itt nem az árnyékvilág... itt süt a nap! Itt nem büntetnek el nem követett bűnt! Nem mondom, ha megtörtént, haragjuk lesújt, kíméletlenül, de előtte? Miféle... nyakatekert... aljas logika!

LAIOSZ: Félek, hogy meghalok.

ÖDIPUSZ: Igaz. De nem kezemtől. Ez is igaz.

LAIOSZ: Nem tudhatjuk, mit hoz a jövő.

ÖDIPUSZ: A jövőt uraljuk.

LAIOSZ: Lehet. Lehet, hogy te igen. De a múltat nem... a múltamat nem!

ÖDIPUSZ: Ja, az a sztori Pelopsz fiáról... valami Kriszi-puszi...

LAIOSZ: Krüszipposz. Olyasforma volt, mint te most.

ÖDIPUSZ: A kis köcsög.

LAIOSZ: A bűn... van. És én követtem el.

ÖDIPUSZ: Akkor miért engem gyötörsz?

LAIOSZ: Nem tetéztem újjal... mert ki kellett volna tegyelek...

ÖDIPUSZ: Hm.

LAIOSZ: De régi bűnt újjal nem oldhatsz... meg.

ÖDIPUSZ: És most legyek hálás?

LAIOSZ: Nem, erre nem kértelek. (Szünet) De egy kicsit több türelmet... megértést... elvárhatnék tőled? Nem?

ÖDIPUSZ: Tudod, mit mondok?

LAIOSZ: Mit?

ÖDIPUSZ: Fel kéne kötnöd magad.

Ödipusz kimegy. Laiosz hosszan néz utána, aztán leül a földre, fejét a térdére hajtja, gondolkodik. Bejön lokaszté.

IOKASZTÉ: Borzasztó meleg van. Nem tudok aludni. Kellenének nekünk is olyan nagy legyezők. És valami ötletes szerkezet, ami forgatja.

LAIOSZ: Arra ott vannak a szolgák.

IOKASZTÉ: Igen, de... Mi van veled? Mit csinálsz itt a földön?

LAIOSZ: Ülök. Földönülő vagyok.

IOKASZTÉ: És állvakeelő. (Mindketten mosolyognak)

LAIOSZ: I.

IOKASZTÉ: Igen?

LAIOSZ: Nem vagyok jól. Tulajdonképpen nagyon rosszul vagyok.

IOKASZTÉ: Igen. Látom. Mi bajod?

LAIOSZ: Hiszen tudod.

IOKASZTÉ (hallgatás után): Igen. Tudom. (Csend) Hogy értessem meg veled...

LAIOSZ: Mit?

IOKASZTÉ: Hogy nincs sors. Ha nem hiszel benne, akkor nincs.

LAIOSZ: Ilyen egyszerű? Amiben nem hiszek, az nincs?

IOKASZTÉ: Lehet, hogy van. De nem a léte a fontos.

LAIOSZ: Hanem mi?

IOKASZTÉ: Hanem az, hogy... hogy számodra valóság-e.

LAIOSZ: Nem hiszek a kezemben. Akkor nincs kezem?

IOKASZTÉ: Van kezed. De nem használod. Mert számodra nem valóság. És a lábadat vagy a szádat használod helyette.

LAIOSZ: De te látod, hogy van kezem.

IOKASZTÉ: Ha látom is, nem számít.

LAIOSZ: Hogyhogy nem?

IOKASZTÉ: Mert ha meg akarnám fogni, nem értenéd, mit akarok. Nem nyújtanál kezet. Ha kezet akarnék veled fogni, akkor a lábadat kellene megfognom.

LAIOSZ (megfogja Iokaszté kezét): Én azt akarom, hogy fogd meg a kezem.

IOKASZTÉ: Ne emészd magad! Kérlek. Ha... bármi történik, rajtunk múlik, hogy történik. Ha beteljesítjük a sorsot, csak azért, mert azt választjuk. Nem az választ minket.

Laiosz simogatja Iokaszté kezét, Iokaszté hagyja, a keze alá simul a keze.

LAIOSZ: Tudod, én nem tudok nem hinni benne... De rájöttem valamire.

IOKASZTÉ: Mire?

LAIOSZ: Hogy megérte. Tudod, nekem ez így... kerek. Ha nem hinnék benne, értelmét vesztené az a valami... amire azt mondom, én vagyok. Nekem is döntés volt. Én is választottam.

IOKASZTÉ: Igen. Értelek.

LAIOSZ: Én már akkor is hittem a sorsban, amikor bementem hozzád, a hálótermedbe. És hittem benne, hogy beteljesedik a sorsom.

IOKASZTÉ: Igen.

LAIOSZ: És te már akkor sem hittél benne.

IOKASZTÉ: Igen.

LAIOSZ: És én mégis bementem. Pedig hittem benne. Te meg beengedtél, mert nem hittél benne.

IOKASZTÉ: Igen.

LAIOSZ: Szeretlek.

Laiosz kimegy. Most Iokaszté marad a színen, járkál, leül az asztalhoz. Bejön Ödipusz.

ÖDIPUSZ: Anya...

IOKASZTÉ: Nem tudod, mi van apával?

ÖDIPUSZ: A szokásos... örület. Miért?

IOKASZTÉ: Olyan furcsa volt. Az előbb. A keze. Búcsúzott a keze.

ÖDIPUSZ (kis hallgatás után): A keze?

IOKASZTÉ: Nem fontos. Mit akarsz?

ÖDIPUSZ: Igazából semmit. Semmi különöset. Csak...

IOKASZTÉ: Akkor hagyj békén most, kérlek.

ÖDIPUSZ: Mi bajod van velem?

IOKASZTÉ: Semmi bajom veled. Csak szeretnék egyedül lenni.

ÖDIPUSZ: Én meg szeretnék veled lenni.

IOKASZTÉ (nevet): Eloldhatatlan ellentét.

ÖDIPUSZ: Akkor maradhatok?

IOKASZTÉ: Maradhatsz. Majd megpróbálok veled egyedül lenni.

Ödipusz Iokaszté lábához telepszik, aki a haját simogatja. Csendben ülnek. Valahol oldalt, úgy, hogy ők nem látják, bejön Laiosz. Egy kötelet hoz. Keres egy gerendát, hurkot köt a kötéltre, aztán a gerendára erősíti. A kötélt alá tol egy zsámolyt, feláll rá, a nyakába teszi a hurkot, aztán óvatosan lelép a zsámolyról. Nem törik ki a nyaka. Lóg a kötélén. Kicsit himbálózik. Nehezen veszi a levegőt. Ez megy egy darabig. Aztán Laiosz előhúzza a zsebéből egy bicskát, és levágja magát. Nagyon esik.

LAIOSZ: Az isten verje meg!

IOKASZTÉ (felneszel): Mi volt ez?

ÖDIPUSZ: Micsoda?

IOKASZTÉ (felpattan): Ez a robaj.

ÖDIPUSZ (visszatartaná): Milyen robaj? Én nem hallottam semmit.

IOKASZTÉ: Eressz már! (Elindul Laiosz felé, Ödipusz utána)

Laiosz közben tápáskodik, küzd a kusza ruháival meg a kötéllel a nyakában. Bejön Kreon.

KREON: Jól vagy?

LAIOSZ (még mindig a kötéllel vacakol): Köszönöm kérdésed.

KREON: Csak mert elég szarul nézel ki.

LAIOSZ: Hagyj már lógva! (Felnevet)

Iokaszté is odaér. Mögötte Ödipusz.

IOKASZTÉ: Laiosz! Mit csináltál?

LAIOSZ (végre kibogozza magát, dühösen): Semmit. Megpróbáltam nem hinni a sorsban. Hagyjatok!

Laiosz elindul kifelé, a kötélt még a nyakán vonszolódnak. Ödipusz rálép a kötélt végére, Laiosz nyaka megrándul, visszanez, lehúzza a kötelet a nyakáról, a földre dobja és kimegy.

A többiek néznek utána. Ödipusz felveszi a kötelet, nézi, Iokaszté nézi Ödipuszt, Kreon nézi őket.

KREON: Szó se róla, nyugós história...

Iokaszté kimegy. Ödipusz is, a másik irányba. Húzza maga után a kötelet, aztán elereszti.

KREON: Nyűgös.

Kreon is kimegy. Bejönnek a szolgák. Elviszik a kötelet, felállítják a zsámolyt, rendet raknak. Megágyaznak, kettészedik az asztalt, és két ágyat vetnek belőle, egymástól távolabb. Bejön Laiosz és Iokaszté, levetkőznek, lefekszenek, ki-ki a saját ágyába. Csend. Oldalról bejön Ödipusz, és egy párnával megfojtja Laioszt. Laiosz észreveszi, de nem nagyon védekezik. Meghal. Ödipusz a feje alá teszi a párnát, betakarja, elrendezi az ágyat. Átmelegszik Iokasztéhoz. Áll az ágya lábánál, vár. Iokaszté ébren van, de nem szólal meg. Ödipusz letérdel, és csókolni kezdi a lábát. Egyre feljebb és feljebb csúszik. Eléri Iokaszté ajkát, megcsókolja. Iokaszté felemeli a takarót, és beengedi alá Ödipuszt. Szeretkeznek, fekvé, Iokaszté van alul.

IOKASZTÉ: Kisfiam... kicsi fiam... milyen gyönyörű vagy.

Sötét.

HARMADIK VARIÁCIÓ

Világos.

A színpad üres, közben lementek a szereplők. Bejön a narrátor. Csendben, sértetten rendet rak. Felvesz a földről egy teli kotont, vádlón mutatja a közönségnek, aztán kimegy.

Bejönnek a szereplők, Iokaszté, Laiosz, Ödipusz, Kreon. Elfoglalják a helyüket egy asztal körül, esznek. Nevetgélnek. Egy vidám, boldog család. Kreon az ajtófélfát támasztja, és a körmét piszkálja egy bicskával. A kar tagjai már a nézőtérre vannak.

Az istenek nagyon élénken, feltűnően viselkednek, horkantásokkal, taglejtésekkel kísérik végig az eseményeket.

ÖDIPUSZ: Nyami, a kedvencem!

IOKASZTÉ (nevetve): A kedvedért főzöttem.

LAIOSZ: És én?

IOKASZTÉ: Holnap neked, aztán megint neki...

LAIOSZ: És magadnak?

IOKASZTÉ: Majd hétvégén. A hétvége az enyém.

ÖDIPUSZ: Isteni ez a mártás, mama! Nincs még egy ilyen, mint te... Megtanítod Helénának is?

IOKASZTÉ: Előbb vedd el feleségül. És akkor megkapja a receptet... Ha előtte adnám oda neki, még a gyomrodat hódítaná meg a szíved helyett...

ÖDIPUSZ: A szívemet már meghódította... csodálatos lány!

IOKASZTÉ (nevet): Legalább a gyomrod még az enyém. Szép ez a Heléna, igen. Menelaosz is legyeskedik körülötte, úgy hallom.

LAIOSZ: Ugyan. Az a hólyag! Esélye sincs az én fiammal szemben!

IOKASZTÉ: Az már igaz.

ÖDIPUSZ: Veszél nekem új fogatot, papa?

LAIOSZ: Megint?

ÖDIPUSZ: Lécci, lécci, lécci!

LAIOSZ: Veszek.

ÖDIPUSZ (Kreonnak): Kreon bácsi! Nem jössz enni? Isteni!

KREON: Á, tegnap elcsaptam a hasam.

Az istenek jó ideje idegesek, a fejüket fogják. Végül Zeusz dühösen felpattan.

ZEUSZ (feláll, ágál): Ácsi, ácsi! Miért nem jön a jós? Jöjjön most is a jós! A jóst aKARom! Összezavarnak mindent! A jóst aKARom!

Bejön a vak jós, a rivalda szélére botorkál. A szereplők meglepve nézik.

JÓS: Théba népe! Ős Kadmosz friss hajtásai! Készüljetekek...! Áldozatok...! Hamarosan bekövetkezik a fertelem, elhozza a dögvéset, az eleven ág elhervad, rút, fekélyes felleg árnya telepszik...

A jós megbotlik egy gereblyében, az felcsapódik, és fejbe vágja. A jós összeesik és meghal. A szereplők a jóshoz szaladnak, egymás szavába vágva kiabálnak, sajnálkoznak. Kreon távolabbról nézi őket. Bejönnek a szolgák is. Az istenek is izgalomba jönnek.

IOKASZTÉ, LAIOSZ, ÖDIPUSZ: Istenek, szegény ember! Mit akart itt? Istenek, az az átkozott gereblye... Orvost, gyorsan... Talán még él... Minek jött ide...? Meghalt... Szegény ember...

Míg az istenek párbeszéde zajlik, a holttesttel vannak elfoglalva.

ZEUSZ: Ki nem tette el onnan azt a kurva gereblyét...? Ha? Ki nem? Ha?

Az istenek mentegetőznek, egymásra mutogatnak. Hermész! – hallatszik –, Hermész tehet róla.

HERMÉSZ: Kapjátok be!

HÉRA: Hallatlan!

ARTEMISZ: Megszívtad, kisköcsög.

HERMÉSZ: Fújd fel, fapina.

ZEUSZ: Az isten verje meg! (Emeli a villámot)

HERMÉSZ (meghunyáskodva): Nem direkt volt. Komolyan. (Szünet) Nem figyelhetek mindenre én... apa... de tényleg... annyian

vagytok... istenek, vagy mi... (Szünet) Talán Hádész...

ZEUSZ (legyint): Az a pity alak... mire visszasedjük tőle, ez itt elveszi a szomszéd lányt, és az unokái is boldogan élnek, míg meg nem halnak...

ATHÉNÉ: A Helénát veszi el...

ZEUSZ: Istenem, istenem...

HERMÉSZ: Akkor Erósz...?

ERÓSZ (felháborodva): Anyád! (Zeusznak) Nem vállalom! Ki van csukva! Nem vállalom! No way! Hogy az anyjával... Pfúj... No way!

HERMÉSZ: Pöcs.

DIONÜSZOSZ (fanyalogva): Jujj, de finnyás... apád meg a nővérét dugja...

HÉRA (Dionüszosznak): Fattyú! (Zeusznak) Zeus! Szólj rá a fiadra!

ZEUSZ: Fiam!

ATHÉNÉ: Nem értem, mi van Anankével... Szólni kéne neki.

ZEUSZ: Á, annak az isten se parancsol. Makacs, mint az öszvér.

ARTEMISZ: Egy hólyag. Csak fontoskodik. Játssza az eszét azzal az izével... rokkával...

ATHÉNÉ: Orsó, te hülye.

HÉRA: Ez istenkáromlás! Zeus, szólj rá a lányodra!

ZEUSZ (Hérához): Melyikre? (A levegőbe) Lányom! (Hermészhez) Mégis neked kéne... valami kis véletlen...

HERMÉSZ: Mire gondolsz? Véletlenül leszúrja, véletlenül megdugja?

APOLLÓ: Én el tudnám képzelni...

HERMÉSZ: Na, megszólalt a főokos...

APOLLÓ: Bunkó...

HERMÉSZ: Híringyó...

A narrátor kijött közben a színpalán mögül, gesztusokkal próbálja nyugtatni az isteneket, elnézést kér a közönségtől...

NARRÁTOR: Hölgyeim...! Uraim...! Isteneim! Istennőim! Kérem... Folytatnánk...!

ZEUSZ (morog): Ki találta ki ezt a faszágot... azt is már az anyja hasában kellett volna... Mindegy... majd menet közben... majd csak kitalálunk valamit...

Senki nem szól többet, csend. A narrátor mosolyog, hajlong, fogja a gereblyét, kimegy.

ZEUSZ: Talán Hüpnosz... Ez az! Hüpnosz!

Közben a szolgák kivitték a vak jósholttestét. Iokaszté, Laiosz, Ödipusz, Kreon visszatérnek, megint leülnek az asztalhoz.

KARVEZETŐ: Mit beszélt ez a vénember? Miért nehezíti a szívünket szorongással? (Int a kórus tagjainak) Mire való ez?

KAR (szintén a közönség soraiban ülnek, az intésre felpattannak, egymás szavába vágva): Mit beszélt? Miért nehezíti szívünket a szorongással? Mire való ez? Mire?

LAIOSZ (a karhoz): Én nem tudom, gyermekeim.

KREON: Nyűgös história.

KAR: Mi olyan idegesek vagyunk!

LAIOSZ: Ne idegeskedjete!

KAR: De idegeskedünk, idegeskedünk, idegeskedünk... (A karvezető leinti őket)

LAIOSZ: Mit tegyünk?

ÖDIPUSZ: Áldozunk egy fehér ökröt Apollónak.

IOKASZTÉ: Remek ötlet.

LAIOSZ: Megnyugodtatok, gyermekeim?

KARVEZETŐ: Meg, meg. (Int a karnak)

KAR: Meg-meg-meg.

LAIOSZ: Áldott jó nép ez... de néha annyira emlékeztet egy birkanyájra...

ÖDIPUSZ (röhög): Amíg tejel, nem bánom, ha béget.

Laiosz nevet, kedvesen megcibálja Ödipusz üstökét.

Bejönnek a szolgák, leszedik az asztalt, édességet, gyümölcsöt hoznak.

LAIOSZ: Ödi, verseny...?

Ödipusz rákacsint, felkapnak egy-egy tányért, felpattannak, elkezdene rohanni, feldöntik, kerülgetik a szolgákat, mintha azok lennének a védőjátékosok, Laiosz ér a célba előbb.

LAIOSZ: Győztem!

Ödipusz felkapja Laioszt a derekánál, megforgatja, üvölt:

ÖDIPUSZ: Győztél, győztél, győztél!

Elesnek, hengergőznek a földön, nevetnek.

IOKASZTÉ (mosolyogva nézi őket): Mint két gyerek. Néha úgy érzem, két fiam van.

ZEUSZ: Azonnal csináljatok valamit! (Az istenek a vállukat vonogatják) Inkompetens banda. (Magába roskad)

Iokaszté, Laiosz, Ödipusz vidáman nevetgélnek (Gyertek vissza, itt a desszert, mint két gyerek, komolyan mondom, megyünk már, megyünk, tegyél már le stb.), közben Hüpnosz megérkezik.

HÉRA: Hüpnosz megérkezett.

ZEUSZ: Isten hozott! De örülök. Egy kis fusiról lenne szó...

HÜPNOSZ: Állok rendelkezésedre...

ZEUSZ: Meg kéne álmodniuk...

HÜPNOSZ: Világos. Mit?

ZEUSZ: Hát... azt.

HÜPNOSZ: Hát... mit?

ZEUSZ: Hermész!

HERMÉSZ: Hogy a kölök megöli az apját, aztán megdugja az anyját.

HÜPNOSZ: Hm. Értem. Értem. (Gondolkozik) És milyenre vegyem?

ZEUSZ: Amilyenre akarod, csak csináld már!

HÜPNOSZ: Node, Zeusz uram, nem úgy van az... Ez precíziós szakmunka... Lehet rémálom... az nem jó, azt elfojtják, aztán nincs az az isten, aki előpiszkálná onnan... Lehetne lépésenként... apránként...

ZEUSZ: Nincs időnk!

HÜPNOSZ: Akkor vegyük archetipikusra... mit szólsz?

ZEUSZ: Jó, jó, jó! Mehet?

HÜPNOSZ: Remekmű lesz. Komplexust fognak elnevezni róla! (Koncentrál) Mehet!

ZEUSZ: És lön sötétség!

Elkezd besötétedni. A szolgák kapkodva megágyaznak, a szereplők lefekszenek, Laiosz és Iokaszté egy ágyba, Ödipusz külön.

Teljesen besötétedik. Szeretkezés zaja, nevetés, hörgés, orgazmus. Az istenek a fejüket fogják, idegeskednek, míg tart. Végre

csend. Világosodni kezd. A szolgák terítenek. Világos. Előjön Iokaszté és Laiosz, egymásba karolva, Ödipusz, Kreon.

ÖDIPUSZ: Jó reggelt!

IOKASZTÉ: Jó reggelt! Jól aludtál?

ÖDIPUSZ: Valami marhaságot álmodtam.

LAIOSZ: Te is? Én is.

IOKASZTÉ: Ti is? Én is.

KREON: Én nem.

Kis csend, az istenek fülelnek.

ÖDIPUSZ: Ilyen eleven álomom még sose volt. (Hüpnosz öntelten meghajol)

LAIOSZ: Igen. Még azt is megálmodtam, hogy magamba csípek, és nem ébredek fel. Érdekes volt.

IOKASZTÉ (nevetve Laiosznak): Én meg azt hittem, te huncutkodszt velem.

LAIOSZ: Álmodba is követlek. (Egymásra mosolyognak)

KREON: Le sem hunytam a szemem.

IOKASZTÉ (egy szolgának): Hívd be a szakácsot!

KREON: Csíptek a szúnyogok.

Szakács bejön.

IOKASZTÉ: Mit főztél tegnap a mártásba?

SZAKÁCS: Amit szoktam... Csombort és...

IOKASZTÉ: És a hús?

SZAKÁCS: Izlett, úrmóm? Nemrégiben kaptam... egy új thesszáliai fűszer... az Olimposz lábánál terem, az istenek fűszerének is nevezik.

ZEUSZ (felhördül): Ki adta neki?

IOKASZTÉ: Finom volt. De ne használd többet! Halandóknak lázalmokat okoz.

KREON: És vonzza a szúnyogokat.

SZAKÁCS: Értettem asszonyom. Sajnálom.

IOKASZTÉ: Semmi baj. Elmehetsz.

A szakács kimegy, a szolgák tálnak.

ZEUSZ: Erisz!

ERISZ: Ja?

ZEUSZ: Na... Viszályt! Most!

ERISZ: Ja!

HÉRA: Zeusz, az a kis kurva lányod a lábamra lépett...

ARTEMISZ: Te tehénkedsz el...

Kitör a balhé, az istenek egymásnak esnek. Sértegetik egymást, hangzavar:

ISTENEK: Húzódj már arrébb... mit tudsz te... méghogy hattýútojásból, bazmeg... dugd fel a nyiladat... inkább egy csokor ibolyát szütem volna... az anyád is tehén volt, az istenadta... nemcsak sánta, debil is... nagyon migrénes lehetett, amikor kipattantál... csapnád már magad agyon egyszer... pederasztá... szodomita... kannibál... nekrofil...

ZEUSZ (üvölt Erisznek, mutogat): Erisz! Ne köztünk! Köztük!

ERISZ: Ja!

LAIOSZ (Iokaszténak): Jobban is ügyelhetnél a cselédekre.

IOKASZTÉ: Ne mondd! Tényleg?

LAIOSZ: Tényleg!

KREON: És basszátok meg!

IOKASZTÉ: Így is teljesen felőröl a háztartás... Bármikor bárki beeshet ide... és mindenkinek más az úri ízlése... és itt ez a hatalmas ház is...

LAIOSZ: Na, most meg az a baj, hogy nagy?

ÖDIPUSZ: Baszd meg te!

IOKASZTÉ: Minek ekkora? Feleekkora is elég lenne... De a te nagyzási hóbortod...

LAIOSZ: Az én nagyzási hóbortom! Próbáltam volna csak egy kisebb-be hozni Iokaszté öngagyágát...

IOKASZTÉ: Az egy tyúkól volt!

LAIOSZ: A szüleimnek megfelelt...

IOKASZTÉ: A te szüleid...

KREON: És basszátok meg!

LAIOSZ (felpattan): Egy rossz szót sem mondhatsz rájuk...

ÖDIPUSZ (szintén felpattan): Papa... verseny?

Laiosz felkap egy tányért, elkezdődik megint a rohanás, cselezés. Törnek a tányérok.

ÖDIPUSZ: Győztem!

Laiosz nekiront, gyomrozza, nevetnek, elesnek, a földön hemperegnek.

LAIOSZ: Győztél, győztél, győztél!

IOKASZTÉ (kiabál): És rendet rakni ki fog, fiatalurak? Ha?

Laiosz és Ödipusz odaszaladnak hozzá, kétfelől megpuszítják, leülnek enni. A szolgák takarítanak, új terítéket hoznak.

ZEUSZ (magába van roskadva): Elhagy a remény...

HÉRA: Mert az a kis kurva meg a szelencéje...

Zeusz Eriszre néz.

ERISZ: Nem én voltam!

ZEUSZ (Hérának): Fogd be!

HÉRA: Én szóltam! Én megmondtam!

ZEUSZ: Nem jön be semmi. Semmi, de semmi.

DIONÜSZOSZ: Így van ez, ha közeli rokonok csinálnak gyereket. Csupa terhelt. Erre iszom. (Iszik)

ZEUSZ: Ne fárasz már! Inkább találj ki valamit... Mondjuk, részegen...?

DIONÜSZOSZ: Hát ja... Megpróbálhatom... Az alkohol öl, butít és nyomorba dönt. De garantálni csak a rókát tudom.

ZEUSZ: Csináld!

DIONÜSZOSZ: Oké.

LAIOSZ: Hé! Bort ide! (Iokaszténak) Ha nem bánod.

IOKASZTÉ: Na jó. Nem bánom. Én is innék egy keveset.

ÖDIPUSZ: Abból a jóféle szamosziból hozzatok!

A szolgák bort hordanak fel. Mindenki elkezd inni, a szolgák is, és gyorsan lerészegednek.

LAIOSZ: Milyen jólesik ebben a melegben.

IOKASZTÉ: Igen, elviselhetetlen a hőség.

LAIOSZ: Fel ne vizezd! Barbár!

SZOLGA: „Odi et amo! Quare id faciam, fortasse requiris. Nescio, sed fieri sentio et excrucior.”

IOKASZTÉ: Mit karattyol ez itt?

KREON: Szép kis história.

LAIOSZ: Szerintem neked szólt, Ödi! Ödi, te álmok... álmok...?

IOKASZTÉ (vihog): Berúgott.

LAIOSZ: Te is, angyalom.

ÖDIPUSZ: Milyen jó lehet a hűvös északon élni...

IOKASZTÉ: Moszkva... Moszkva...

LAIOSZ: Hol felhő felhőt gyúrva jajgat...

ÖDIPUSZ: Anya csak egy van... vagy kettő...?

IOKASZTÉ (vihog): Rosszul vagyok.

ÖDIPUSZ (Iokaszténak): Igen, elég zöldek vagytok. Forog velem a világ...

Egy szolga lúdtollat ad Ödipusznak.

ÖDIPUSZ (nézi): Köszönöm. Kedves tőled. (Röhög)

LAIOSZ: Fiam, ez madárnak néz téged...

IOKASZTÉ: És most idegen tollakkal ékeskedsz...

KREON: Tollas a hátad...

Visítva röhögnek. A szolga megmutatja, mire kell a lúdtoll. Nagyot rókázik. Ödipusz is utánacsinnálja. Aztán Laiosz is, és Iokaszté is. A szolgák is elkezdnek hányni. Röhög és hány az egész társaság, egymás hátát veregetik, szolga és úr összekapaszkodik, danászik.

ZEUSZ (kedvetlenül): Remekül alakul.

DIONÜSZOSZ: Én megmondtam. A róka tuti. A többi nem az én asztalom.

ZEUSZ: Hát kié?

DIONÜSZOSZ: Én folyton részeg vagyok... nem bírom észben tartani a dolgokat... de nincs valami rokon, aki az ármányért, aljasságért, ilyesmiért felelős?

ZEUSZ (gondolkozik): Nem, nincs. De csinálhatok egyet!

HÉRA (felcsattan): Abból nem eszel! Így is tele a ház fattyúkkal!

ZEUSZ: Te folyton csak kötözködsz... Csak kritizáld az istent... De ötleted, az egy sincs...

HÉRA: Nekem nem az a dolgom, hogy ötleteim legyenek!

ZEUSZ: Tényleg. Mi is a te dolgod?

HÉRA: Én vagyok az Olimposz királynője!

ATHÉNÉ: Beszarok.

HÉRA: Igenis!

Bejön a narrátor.

NARRÁTOR: Őőő, isteneim, istennőim... kérem önöket... lennének olyan szívesek... ez egy előadás... volna... és ha folyton beleavatkoznak...

ZEUSZ (felvillanyozva): Idé! Gyere csak ide, barátocskám!

NARRÁTOR: Igen?

ZEUSZ: Te afféle szerző vagy itt, vagy mi...

NARRÁTOR: Én? Dehogyan...

ZEUSZ: Dehogyan. Te olyan izé vagy... lírai én...

NARRÁTOR: Lírai... ugyan, ugyan... én nem... én legfeljebb csak a szerző szócsöve vagyok... prózai kis alak... szerény szürke szajkó... ha nyomja is valami a begyemet... az is az ő begyét nyomja...

ZEUSZ (bizalmasan): Te! Haverom! Figyelj csak! Nem tudnál odahatni, hogy írja át? Nem lennének hálátlan...

NARRÁTOR: Megtenném, ha módomban állna... Komolyan...

ZEUSZ: Na, rajta. Mondjuk, értenél az állatok nyelvén...? Megfektetnéd az Afrodité? Akkor az Apollót? Vagy egy lottóötös? Egy toronyóra láncsal? Kettő? Na? (A narrátor a fejét rázza) Nem? Hát akkor mi? Mi kéne? Halhatatlanság? Na, ehhez mit szólsz? El tudom intézni...

NARRÁTOR: Én igazán... nekem ez van megírva... nem mondhatok mást...

ZEUSZ (rábődül): Akkor kotródj innen!

A narrátor eliszkol, Zeusz magába sűpped. A szereplők közben kezdenek kijózanodni. A szolgák rendet tesznek.

KREON: Le kell feküdnöm egy cseppet. Hú de bebasztam... Nyűgös história... Isten veletek! (Kitámolyog)

IOKASZTÉ: Jó ötlet. Feküdjünk le. Ide.

Iokaszté, Laiosz és Ödipusz összekapaszkodnak, a rivaldához támolyognak, lefekszenek a földre. Ödipusz van középen. Nézik az eget.

ÖDIPUSZ: Már csak ringat... elringat... a föld.

LAIOSZ: Az anyám hasában lehetett ilyen jó.

IOKASZTÉ: Te emlékszel rá?

ÖDIPUSZ: Én igen.

IOKASZTÉ: Hékás!

ÖDIPUSZ (nevet): Na jó. Nem. De ilyesmi lehetett.

IOKASZTÉ: Milyen szépek a csillagok.

LAIOSZ: Még nappal van, édes.

IOKASZTÉ (nevet): Akkor is szépek.

ÖDIPUSZ: Én olyan karikákat látok. Színes karikákat. Ötöt. Egymásba kapaszkodnak... szétválnak...

LAIOSZ: Én meg színes tintákkal álmodom.

IOKASZTÉ: Olyat még nem ettem.

ÖDIPUSZ (átöleli őket): Annyira szeretlek benneteket. Én egy olyan szerencsés flótás vagyok, de olyan...

IOKASZTÉ: Mi vagyunk szerencsések.

LAIOSZ: Igen. Mindannyian azok vagyunk.

ÖDIPUSZ: Olyan jó volna, ha volna egy testvérem...

Iokaszté boldogan felnevet.

LAIOSZ: Igen, mi is gondoltunk már rá. Egy kislány...

ZEUSZ (felüvölt): Elég volt ebből. Elég!

Zeusz elindul lefelé, bukdácsol a sietségtől. Az istenek szintén izgatottak, de nem értik, Zeusz mit akar, csak bámulnak rá.

ZEUSZ: Gyerünk, mozduljatok már! Azt a keserves istenit neki! Majd én megmutatom!

Az istenek meglódnak, jönnek lefelé. Ki létrán, ki kötélén, ki csimpaszkodva, ki ugorva. Ketten-hárman megfogják Ödipuszt, a kezét a teste elé tartják, benne a kés, többen megfogják Laioszt kétfelől, és belerohannak vele a késbe, többször. Mindenki üvölt, a szereplők sírnak, jajveszékelnak, szabadulni akarnak. Mikor Laiosz már haldoklik, lokasztéra vetik magukat, négykézlábra kényszerítik, lefogják, Ödipuszt mögé állítják, letérdeltetik, babrálják az ágyékánál, felhajtják lokaszté ruháját, aztán erővel berakják Ödipusz farkát, rángatják a csípőjét, mások lokasztét tartják, az egésznek a ritmusát ők adják. Aztán abbahagyják, lokaszté összecsuklik, Ödipusz oldalt dől, sírnak.

Az egész akció nagyon váratlan, durva és groteszk.

Miután végeztek, az istenek kicsit kilihegik magukat, aztán rendbe szedik az öltözéküket, megkeresik az attribútumaikat, és méltósággal felvonulnak a helyükre. Elhelyezkednek. Csend, csak lokaszté és Ödipusz sír halkán, Laiosz kicsit még halálhörög. Kis szünet.

ZEUSZ: Vége van. Isten önökkel!

A legjobb volna kivárni, amíg a közönség rájön, hogy tényleg:
Vége.

Kategória: színház

Denumire autor: Zazia Zajko

Látó Szépirodalmi Folyóirat